

Порядок визнання громадянина недієздатним залишався адміністративним та регулювався положеннями зазначеної інструкції та нормами Кодексу про акти цивільного стану.

Кодекс Законів про шлюб, сім'ю та опіку, що було прийнято в 1926 році, містив окрему главу, яка була присвячена освідуванню «душевнобольных и слабоумных» та повторив основні положення діючого на той час законодавства про недієздатність та опіку, але в той же час було зменшено коло суб'єктів, які мали право приймати рішення про психічний стан освідомого. Спеціальну комісію для освідування особи призначав відділ опіки та піклування, головою комісії призначався завідуючий відділом охорони здоров'я виконавчого комітету, в склад комісії обов'язково входили два лікарі, один з яких – психіатр. Комісії надавалось право помістити освідувану особу в спеціальний лікувальний заклад на строк не більше 2-х місяців, або встановити нагляд за місцем його проживання. За результатами освідування складався акт, який підписували особи, що проводили освідування; в акті обов'язково зазначалось, чи є особа душевнохворою або недоумкуватою та чи потребує вона опіки.

Такий порядок проіснував майже 40 років.

Цивільний процесуальний кодекс Української РСР 1964 року ввів главу 34. Цим законом було започатковано визнання громадянина недієздатним внаслідок психічної хвороби або недоумства у судовому порядку. Встановлений порядок обмеження дієздатності громадянина та визнання особи недієздатною є прототипом нині існуючого порядку.

Волкова Н. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук*

ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА ДОКАЗІВ У СПРАВАХ ЩОДО ВИЗНАННЯ БАТЬКІВСТВА У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

Відповідно до цивільного процесуального законодавства головним завданням суду при розгляді і вирішенні справи є з'ясування дійсних взаємовідносин між сторонами та захист, охорона їх порушеного, невизнаного або оспорюваного права, свобод та інтересів шляхом ухвалення законного й обґрунтованого рішення. Таке з'ясування можливе тільки шляхом дослідження і оцінки доказів по справі, що надаються особами, які беруть участь у справі.

Доказуванню підлягають тільки ті обставини, що мають значення для ухвалення рішення по справі і щодо яких у сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, виник спір (ч.3ст.60 ЦПК України).

Судові докази – єдине поняття, що становить взаємозв'язок фактичних даних, на підставі яких суд у передбаченому законом порядку встановлює обставини, що мають значення для обґрунтованості вимог

і заперечень сторін та засобів доказування, що містять ці фактичні дані (Треушников М. К. Судебные доказательства / М. К. Треушников. – М., 2004. – С. 79.).

Відповідно до ст. 57 ЦПК України доказами в цивільній справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються на підставі пояснень сторін, третіх осіб, їх представників, допитаних як свідків, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, зокрема звуко – і відеозаписів, висновків експертів.

Для того щоб визначити коло доказів у справі про визнання батьківства необхідно з'ясувати предмет доказування, який як правило, визначається тією нормою (чи нормами) матеріального права, на підставі якої буде вирішуватись справа. Визначення норми закону відповідно до якої суд буде розглядати дану справу має велике значення, оскільки підстави для визнання батьківства за рішенням суду, зазначені у ст. 128 СК України, істотно відрізняються від підстав його встановлення, передбачених у ст. 53 КпШС.

Стосовно даного питання постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» у п. 3 надає роз'яснення. Суди, вирішуючи питання про те, якою нормою слід керуватися при розгляді справ цієї категорії, повинні виходити з дати народження дитини.

Так, при розгляді справ про встановлення батьківства щодо дитини, яка народилася до 1 січня 2004 р., необхідно застосовувати відповідні норми КпШС, беручи до уваги всі докази, що достовірно підтверджують визнання відповідачем батьківства, в їх сукупності, зокрема, спільне проживання й ведення спільного господарства відповідачем та матір'ю дитини до її народження, спільне виховання або утримання ними дитини.

Справи про визнання батьківства щодо дитини, яка народилася не раніше 1 січня 2004 р., суд має вирішувати відповідно до норм СК України, зокрема ч. 2 ст. 128, на підставі будь-яких доказів, що засвідчують походження дитини від певної особи й зібрані з дотриманням норм цивільного процесуального законодавства.

Як справедливо зазначає Т. М. Цепкова, «судді, розглядаючи справи про встановлення батьківства, не пов'язані жодними конкретними обставинами і повинні приймати будь-які докази, що підтверджують походження дитини від конкретної особи» (Цепкова Т. М. Проблемы защиты прав и интересов детей в делах, возникающих из семейных правоотношений // Актуальные проблемы процессуальной цивилистической науки : материалы научно-практической конференции, посвященной 80-летию

профессора М. А. Вкут. – Саратов: Изд-во ГОУ ВПО «Саратовская академия права», 2003. – С. 84-85).

Таким чином, походження дитини встановлюється судом з урахуванням усіх обставин. При цьому можуть застосовуватися будь-які засоби доказування, що передбачені ч. 2. ст.57 ЦПК України, а саме: пояснення сторін, третіх осіб, їх представників, допитаних як свідків, показання свідків, письмові докази, речові докази, зокрема звуко– і відеозаписи, висновки експерта.

Варто відзначити, що найбільш дискусійним питанням є проблема судових експертиз як доказів у справах про визнання батьківства. Так, Л.Є. Гузь вважає, що основним доказом визнання батьківства буде висновок судово-генетичної експертизи (Гузь Л.Є. Захист прав та інтересів дітей (правовий аспект) / Л.Є. Гузь. – Х. : Фактор, 2011. – С. 61). Однак, необхідно зазначити, що судово експертиза є лише одним із доказів, що підтверджує походження дитини від конкретної особи або спростовує це. Відповідно до ст. 212 ЦПК України жоден доказ не має для суду наперед установленого значення, він оцінює докази в їх сукупності, а результати оцінки відображає у рішенні з наведенням мотивів їх прийняття чи відхилення. Дане правило застосовується і до висновку експерта, у тому числі і до висновку судово-генетичної експертизи.

Якщо відповідач у такій справі ухиляється від участі у проведенні судово-біологічної (судово-генетичної) експертизи, суд вправі постановити ухвалу про його примусовий привід керуючись ч. 2 ст.146 ЦПК України.

Отже, при визнанні батьківства в судовому порядку суду слід враховувати всі обставини і застосовувати будь-які засоби доказування, в тому числі і висновки експертів, для підтвердження походження дитини від конкретної особи.

Некlesa Ю. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук*

ПРАВОВА ПРИРОДА ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується широким застосуванням та використанням нових засобів та способів зберігання та передачі інформації. Так, на заміну звичайних переговорів приходить листування за допомогою електронної пошти, глобальний характер мережі Інтернет забезпечує маже миттєве поширення інформації серед широкого кола користувачів, а товари можуть бути придбані не виходячи з дому. Нові інформаційні технології поступово проникають і у сферу здійснення правосуддя. Проте процес цей проходить дуже повільно, що ж стосується його нормативного підкріплення, то тут ситуація складається ще трагіч-